

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer

lepen en iepziekte

Colofon

Uitgave
Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
Postbus 12651
2500 DP Den Haag

Vormgeving
Teresa Jonkman (BNO)

Druk
Facilitaire dienst - Multimedia

Deze brochure is gedrukt op
gerecycled papier.

Mei 2000

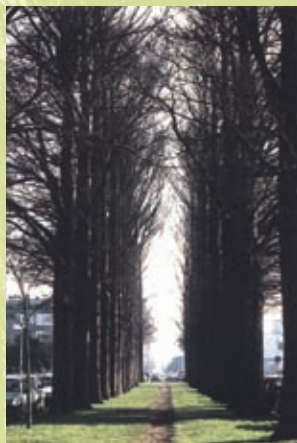
A photograph of a tree-lined street. A paved sidewalk runs along the left side, bordered by a grassy area and a row of large, mature trees. The trees cast long, dark shadows across the sidewalk and grass. In the background, a road with several cars is visible, including a white car and a dark car. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day.

Iepen en iepziekte

Inhoud

Voorwoord	5
Hoe herkent u de iep?	7
Hoe herkent u de zieke iep?	9
Hoe wordt de iep ziek?	9
Hoe bestrijdt de gemeente de iepziekte?	13
Hoe kan de ziekte worden voorkomen?	14
Hoe kunt u helpen?	15
Informatie	16

Voorwoord

De iep is voor het Haagse stadsgezicht al eeuwenlang een zeer karakteristieke boom. De boom is goed bestand tegen wind en, dat is in Den Haag erg belangrijk, tegen zeewind. Bovendien is de iep redelijk goed bestand tegen luchtverontreiniging en stelt hij betrekkelijk weinig eisen aan de grond. De iep is een boom die zich ook in een stad goed ontwikkelt en uitgroeit tot een boom van aanzien en omvang. Daarom kunt u deze boomsoort in heel veel straten van Den Haag aantreffen. Verspreid over de stad staan er alleen al op straat zo'n 20.000. Helaas bedreigt de iepziekte deze bomen. In Nederland werd de iepziekte in 1919 voor het eerst ontdekt. Vanaf die tijd is er veel onderzoek verricht naar bestrijdingsmethoden en naar iepensoorten die resistent zijn tegen de iepziekte. Ondanks al deze inspanningen sneuvelen er iedere zomer nog vele duizenden iepen. Ook de gemeente Den Haag doet er alles aan om deze gevreesde ziekte uit te bannen. Dat lukt waarschijnlijk nooit helemaal. U kunt echter een zinvolle bijdrage leveren aan de bestrijding van de iepziekte. Hoe u dat kunt doen, leest u in deze brochure waarin ook staat hoe u de iep en de iepziekte kunt herkennen.

a

b

- a Het zaad van de iep, de 'iependubbeltjes'
- b Een gezonde stam
- c Ongelijke bladvoet

Hoe herkent u de iep?

Zoals u op de onderstaande afbeelding kunt zien, zijn de beide bladhelften niet even groot. Ook beginnen ze niet op dezelfde plaats aan het steeltje. Dit noemen we wel een **ongelijke bladvoet**. Het blad is min of meer ovaal, eindigt puntig en de rand van het blad is gekarteld. De iep is de enige boom met zo'n soort blad. Ook kunt u de iep herkennen aan de zaadjes. Ze lijken op dubbeltjes en daarom worden ze ook wel '**iependubbeltjes**' genoemd. De zaadjes vallen in mei uit de boom en dan liggen de straten er vol mee.

c

a Zieke iepen

b Donkere verkleuring in de buitenste jaarring

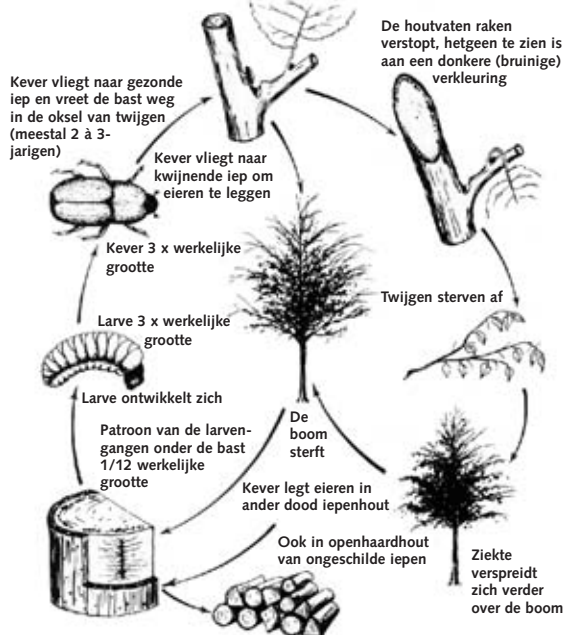
Hoe herkent u een zieke iep?

Iepziekte is een verwelkingsziekte, dat betekent dat de bladeren verdorren en de boom afsterft. U kunt een zieke iep herkennen aan de *herfstverschijnselen* die midden *in de zomer* optreden. De bladeren worden dan geel en bruin en vallen van de boom. Na verloop van tijd zie je dat in een steeds groter deel van de kroon het blad verkleurt en de boom wordt dan helemaal kaal. Aan het eind van de kale takken blijven dan nog een of twee verdorde blaadjes zitten. Als u deze zogenoemde '*vaantjes*' ziet, weet u zeker dat de boom aangetast is door de iepziekte. Als u bij een zieke iep, met een scherp mes een deel van een aangetaste tak afsnijdt, ziet u een ring van *donkerbruine tot zwarte stippen in de buitenste jaarring*.

Hoe wordt de iep ziek?

Alle bomen hebben houtvaten. Dat zijn de 'bloedvaten' van de boom. Bij een iep met de iepziekte zijn de *houtvaten* in de stam en de takken *verstopt* door een schimmel (een soort trombose).

Deze verstopping verstoort de sapstroom tussen de wortels en alle overige delen van de boom. De bladeren krijgen dan geen water en voedingsstoffen meer. De boom is ten dode opgeschreven. Dit proces kan zich binnen enkele weken voltrekken.

a

b

c

a De levenscyclus van de iepenspintkever

b Boorgangen van de larven

c De iepenspintkever

d Wortelcontact

De iepziekte wordt verspreid door de **iepensintkever**. Deze vliegende kevertjes leggen hun eitjes onder de schors van zieke of dode iepen. Een kevertje legt meer dan honderd eitjes. Wanneer deze uitkomen, maken de larven horizontale gangen vlak onder de bast. De larven verpoppen zich, waarna de jonge kevers in mei tot september bij mooi weer uitvliegen. Zij vliegen naar de toppen van gezonde iepen in de buurt, **vreten van de bast** in de oksels van de takken en brengen zo de schimmel over op gezonde iepen. In warme zomers kan zich meer dan één generatie ontwikkelen.

Ook wordt de iepziekte verspreid **via de wortels**. Als de wortels van een zieke iep 'contact' hebben met de wortels van een gezonde iep, wordt de gezonde iep besmet. Alleen tijdig rooien van de zieke iep kan voorkomen dat een gezonde 'buurman' wordt besmet. Om ervoor te zorgen dat niet een hele rij iepen op deze manier wordt aangetast (oproleffect) offert de gemeente soms een gezonde iep op. Door tussen de zieke iep en de overige iepen een boom extra weg te halen is de kans zeer groot dat het oproleffect stopt.

d

a

b

c

- a Injecteren van gezonde iepen
- b Gezonde iep in het voorjaar
- c en in de winter

Hoe bestrijdt de gemeente de iepziekte?

De iepziekte wordt bestreden door de iepenspintkever zoveel mogelijk **broedgelegenheden** te **ontnemen**. Op deze manier blijven de aantallen kevers laag waardoor de kans op infectie van gezonde bomen terugloopt of wordt voorkomen.

Dit betekent dat alle kwijnende en reeds aangetaste iepen zo snel mogelijk moeten worden opgespoord en verwijderd. Gebeurt dit niet dan leggen de kevers weer hun eitjes in de zieke bomen waardoor hun aantal explosief toeneemt.

De dienst Stadsbeheer controleert ieder jaar alle iepen in Den Haag. Tussen mei en september worden de iepen twee maal geïnspecteerd. Niet alleen de 'openbare' iepen worden aan een inspectie onderworpen. De dienst Stadsbeheer controleert ook iepen op particulier terrein. Als een zieke of kwijnende boom bij een particulier wordt aangetroffen, krijgt de eigenaar van de boom schriftelijk bericht van de dienst Stadsbeheer. De eigenaar moet dan de zieke boom zo snel mogelijk (laten) **rooien**. Als de eigenaar de boom niet weghaalt, dan rooit de gemeente de boom. De kosten komen dan voor rekening van de eigenaar. In de Bomenverordening staat, dat de gemeente dat mag doen, om te voorkomen dat gezonde bomen ziek worden. Ook staat in de Bomenverordening dat voor het rooien van een zieke iep geen kapvergunning nodig is, zodat er snel gehandeld kan worden.

Om te voorkomen dat de kevers alsnog hun eitjes onder

de schors leggen, moet na het kappen direct de *schors* van het iepenhout worden afgehaald en worden *vernietigd*. Het is daarom zelfs verboden om ongeschild iepenhout te bewaren, ook al is het hout van een gezonde iep.

Hoe kan de ziekte worden voorkomen?

Om de iepziekte te voorkomen kunnen gezonde iepen *geïnjecteerd* worden. Het is een methode die te vergelijken is met een griep prik bij mensen. Ieder voorjaar krijgen een groot aantal iepen met een soort injectiespuit een prik. Dit is een dure methode omdat de prik ieder jaar herhaald moet worden. Daarom krijgen alleen de meest waardevolle iepen (ca. 10.000 stuks) deze behandeling. Dit injectiemiddel voorkomt dat de iepenspintkever de boom aantast. Dit middel voorkomt echter niet de besmetting via de wortels.

Zoals u al eerder in deze brochure heeft kunnen lezen is een iep een boom die in de stad goed functioneert. Er zijn helaas weinig andere boomsoorten die het in een stedelijke omgeving en dicht bij de kust zo goed doen. Als de dienst Stadsbeheer toch kiest voor het herplanten van iepen dan wordt gekozen voor soorten die, tot op heden, resistent zijn gebleken tegen de iepziekte. Dat betekent dat zij deze gevreesde ziekte, voor zover nu bekend, niet kunnen krijgen.

Hoe kunt u helpen?

- Hebt u een zieke iep gezien, neemt u dan contact op met de dienst Stadsbeheer. De telefoonnummers staan in deze brochure vermeld.
- Bewaar geen ongeschild iepenhout in uw tuin (bijvoorbeeld openhaardhout). Voorkom dat hierdoor een broedhaard van jonge iepenspintkevers ontstaat. Bovendien is het hebben van ongeschild iepenhout strafbaar. Dus ook als u voor een gezonde iep een kapvergunning heeft gekregen dan mag u het hout alleen bewaren als u de schors direct verwijdert. De schors moet dan in een dichte vuilniszak worden afgevoerd naar de vuilverbranding.

Door het oproleffect is ook de derde iep aangetast

Informatie

Heeft u nog vragen over de iepziekte of heeft u een zieke iep gezien neemt u dan contact op met de dienst Stadsbeheer, bij voorkeur het stadsdeelkantoor van het stadsdeel waarin u woont.

Stadsdeel Loosduinen | 070 - 353 79 50

Stadsdeel Segbroek | 070 - 353 57 50

Stadsdeel Centrum | 070 - 353 63 53

Stadsdeel Haagse Hout | 070 - 353 58 50

Stadsdeel Escamp | 070 - 353 59 50

Stadsdeel Scheveningen | 070 - 353 56 50

Stadsdeel Laak | 070 - 353 77 03

Stedelijke Structuren | 070 - 355 39 98

Grote Groengebieden